

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

УДК 37(091)(494)

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.81.289403>

ВАСИЛЬ ФАЗАН

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-3704>

(Полтава)

Place of work: V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

Country: Ukraine

Email: Fazanvv@gmail.com

ЛАРИСА СЕМЕНОВСЬКА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9881-7307>

(Полтава)

Place of work: V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

Country: Ukraine

Email: larysasemenovskaya@gmail.com

ІННА ВАЖЕНІНА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5428-0675>

(Полтава)

Place of work: V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

Country: Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ШВЕЙЦАРІЇ

Анотація. У статті подано аналіз актуальних проблем освіти Швейцарії. На основі опрацювання нормативних матеріалів (загальнодержавного та кантонального рівнів), наукових досліджень зарубіжних учених (U. Bekolli, X. Bueler, U. Fredriksson, B. Getto, A. Gretler, T. Holzer, M. Keim, K. Maag-Merki, J. Zulliger) та узагальнення освітньої діяльності педагогів-практиків (N. Boruvka, K. Kirg, R. Stuber) схарактеризовано систему освіти Швейцарії, висвітлено новітні тенденції та суперечності її розвитку.

Ключові слова: система освіти Швейцарії, заклади освіти, рівні освіти, децентралізація, цифровізація, полікультурне та багатомовне навчальне середовище, професійний розвиток вчителів.

Постановка проблеми. Актуальність порівняльних педагогічних досліджень полягає у важливості обґрунтування інноваційних наукових підходів та ефективних освітніх практик в контексті сучасних освітніх документів: Ініціатива ЮНЕСКО «Майбутнє освіти» (2019), «Освіта у світі після COVID» (2020), Законів України «Про вищу освіту (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.) тощо. Порівняльні дослідження дають змогу зрозуміти, яким чином функціонують у країнах світу системи освіти, які методи та стратегії використовуються для досягнення педагогічних цілей, які результати досягаються в різних контекстах.

Назвемо ключові позиції щодо актуальності порівняльних досліджень. По-перше, вони допомагають виявити успішні стратегії та методи, які можуть бути застосовані в різних системах освіти. Це дозволяє педагогам, громадським діячам та політикам вдосконалювати методологічні підходи до навчання та досягати кращих результатів. По-друге, порівняльні дослідження допомагають зрозуміти взаємозв'язки між освітніми системами та культурним контекстом. Вони дозволяють виявити, які педагогічні моделі і механізми найкраще працюють у різних культурних середовищах, і сприяють адаптації цих практик до потреб конкретних громад. По-третє, порівняльні дослідження надають об'єктивну інформацію, яка може використовуватися для прийняття політичних рішень у сфері освіти. Вони допомагають ухвалити

обґрунтовані рішення щодо реформ, розвитку та управління системою освіти. По-четверте, порівняльні дослідження з педагогіки сприяють обміну знаннями та досвідом між різними країнами. Це спонукає до розширення глобального співробітництва та розвитку кращих практик у всьому світі.

За даними міжнародних рейтингів та організаційних звітів, які порівнюють освітні системи різних країн, однією з найбільш конкурентоспроможних в Європі є система освіти Швейцарії. Швейцарія відома своєю системою професійної освіти та навчання. Вона надає широкий спектр можливостей для отримання практичних навичок і стажувань у різних сферах. Швейцарські університети відзначаються високою якістю досліджень і інновацій. Щорічно державний сектор Швейцарії витрачає близько 38 мільярдів швейцарських франків на освіту, що відповідає 5,7% ВВП (Education – facts and figures).

Program for International Student Assessment (PISA), який організовує Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), проводить оцінку знань та навичок учнів у різних країнах. За результатами PISA, Швейцарські школярі виявляють високі досягнення у таких областях, як математика, наука та читання. Також Швейцарія є активним учасником Болонського процесу, що є міжнародною ініціативою для гармонізації вищої освіти в Європі. В рамках Болонського процесу Швейцарія здійснює реформи вищої освіти, спрямовані на поліпшення якості та міжнародну визнаність своїх університетів і закладів вищої освіти. Важливо зазначити, що конкретні деталі про високий рівень освіти в Швейцарії можна знайти в офіційних звітах, що надаються швейцарськими урядовими органами та міжнародними освітніми організаціями, такими як ЮНЕСКО або ОЕСР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції та суперечності розвитку освіти Швейцарії висвітлено в дослідженнях Ю. Беколлі (U. Bekolli), М. Кайм (M. Keim), У. Фредріксона (U. Fredriksson), Т. Хольцер (T. Holzer), Ю. Зуллігера (Jü. Zulliger) тощо. Історико-педагогічні аспекти швейцарської освіти розкрито в наукових студіях Х. Бюелер (X. Büeler), А. Гретлер (A. Gretler), К. Мааг-Мерки (K. Maag-Merki) та ін. Теоретико-методологічні засади порівняльного дослідження обґрунтовано в працях М. Драгоманова, І. Зязюна, С. Гончаренка та ін. Серед сучасних наукових порівняльно-педагогічних студій варто виокремити дослідження таких українських вчених, як О. Горбатенка, А. Загородньої, В. Кременя, Л. Лук'янової, А. Сбруєвої та ін. Безумовно, зазначені розробки свідчать про значний науковий інтерес до проблем порівняльної педагогіки, проте варто зазначити, що особливості розвитку системи освіти Швейцарії у вітчизняному історико-педагогічному дискурсі розкрито не повною мірою.

Отже, **мета статті** полягає в загальній характеристиці швейцарської системи освіти, висвітленні новітніх тенденції та суперечностей її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Передовсім маємо зазначити, що Швейцарія має фундаментальні педагогічні традиції. Вона дала світу багатьох видатних мислителів, які зробили вагомий внесок у педагогічне знання. Йоганн Генріх Песталоцці (1746-1827) вважається одним з батьків сучасної шкільної педагогіки. Він пропагував ідеї індивідуального навчання, вважав, що воно має базуватися на спостереженні та дослідженні. Адольф Фер'є (1841-1919) відомий своїми дослідженнями та теоріями про розвиток дитини. Він переконував, що дитина повинна бути активним учасником свого власного навчання, в основі якого лежить природний розвиток дитини. Жан-Жак Руссо (1712-1778) вважав, що дитина повинна мати можливість розвиватися відповідно до своїх природних здібностей та інтересів на основі забезпечення для неї свободи дослідження та самовираження. Едуард Клавіус (1837-1906) розробив методи навчання математики, які спрямовані на формування логічного мислення, зокрема засобом використання геометричних моделей.

Сучасна освіта в Швейцарії є децентралізованою і лежить в площині відповідальності кантонів (адміністративних одиниць), тому певні особливості можуть існувати в різних регіонах країни. Однак, загальні принципи організації системи освіти швейцарських кантонів подібні. Кожен кантон встановлює свій шкільний календар, навчальну програму та критерії. Ця система контролюється Державним секретаріатом з питань освіти, досліджень та інновацій (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI)). Ця інституція відповідає за формування та реалізацію політики в галузі освіти, наукових досліджень та інновацій в Швейцарії. Робота здійснюється шляхом координації програм, фінансування досліджень і співпраці з закладами вищої освіти та іншими відповідними організаціями. Децентралізація має свої переваги, хоча люди нерідко відчувають складнощі щодо переведення дітей з одного кантону в інший.

Переважає більшість дітей і молоді в Швейцарії (понад 95 відсотків) відвідує державні школи (Юрг Зуллігер, 2021). До основних документів, які унормовують швейцарську освіту, варто віднести:

– «Федеральна конституція Швейцарської Конфедерації (Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft)» (1848). Це найвищий рівень законодавства в Швейцарії. Він визначає загальні принципи стосовно освіти та роль федерального уряду у сфері освіти;

– «Федеральний закон про освіту та науку (Bundesgesetz über die Förderung der Bildung, Forschung und Innovation)» (2014). Цей закон регулює фінансування та підтримку освітніх, наукових та інноваційних проєктів у країні. Спрямований на сприяння розвитку освіти, науки та інновацій для зміцнення конкурентоспроможності Швейцарії у світовому контексті. Цей закон встановлює загальні принципи стосовно системи освіти та науки в Швейцарії. Він охоплює різні рівні освіти, включаючи початкову, середню, вищу освіту та професійну освіту;

– «Федеральний закон про професійну освіту та навчання (Bundesgesetz über die Berufsbildung)» (2002). Цей закон регулює систему професійної освіти та навчання в Швейцарії. Він встановлює стандарти і вимоги щодо навчання в професійних школах та підприємствах;

– Конференція кантонів з питань освіти (Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirektoren) (EDK). EDK є організацією, в якій представлені кантони Швейцарії. Вона сприяє співпраці між кантонами з питань освіти, розробці спільних стратегій та визначенню нормативних основ освітніх процесів. Засідання цієї конференції проводяться регулярно залежно від внутрішніх організаційних засад конференції;

– офіційні розпорядження та настанови кантонів. Кожен кантон має свої власні нормативні документи, які регулюють систему освіти в своєму регіоні. Ці документи можуть включати закони, розпорядження, настанови та програми стосовно навчальних планів, оцінювання, фінансування та інших аспектів освітнього процесу.

Основна структура швейцарської освіти включає такі рівні:

1. Дошкільна освіта (Kindergarten). Дошкільна освіта є необов'язковою, але широко поширеною в Швейцарії. Це попередня освіта для дітей віком від 4 до 6 років, яка передує загальній освіті. Kindergarten в Швейцарії зазвичай не є обов'язковим, але багато дітей відвідують його для підготовки до школи та соціального розвитку через ігрові та навчальні заняття.

2. Початкова освіта (Primarschule). Початкова освіта у Швейцарії починається з 1-го класу і триває протягом 6 років. Учні отримують загальну освіту, включаючи мови, математику, науку, мистецтво та фізичну культуру. Заняття проводяться мовою кантону, де знаходиться школа. У німецькомовних кантонах дитячий садок і два роки початкової освіти об'єднані в перший навчальний цикл, і учні віком від чотирьох до восьми років навчаються в одному класі (Grundstufe або Basisstufe).

3. Середня освіта (Sekundarschule). Цей рівень поділяється на дві частини: нижня середня освіта (Sekundarschule) і вища середня освіта (Gymnasium). Нижня середня освіта є обов'язковою і може бути загальною або професійною. Вища середня освіта (не є обов'язковою) готує учнів до вищої освіти та університету. Більш ніж 90% молодих людей отримують кваліфікацію на рівні середньої освіти. Це дозволяє їм далі безпосередньо здобувати професію, переходити до вищої технічної школи або для продовження навчання у закладах вищої освіти (Education – facts and figures, 2021). Результатом закінчення середньої школи є сертифікат про отримання повної середньої освіти, відомий як Matura (еквівалент «Abitur» у Німеччині). Swiss Matura дає випускникам практично вільний доступ до всіх кантональних університетів і двох федеральних технологічних інститутів (ETH) у Цюріху та Лозанні.

4. Професійна освіта (Berufsbildung). Учні, які вибирають професійну освіту, вступають на програму навчання практичного спрямування, яка комбінує теоретичне навчання в професійній школі з практичним навчанням на підприємствах. Фактично це учнівство в тренінговій компанії у поєднанні з одним або двома днями навчання на тиждень у професійно-технічній школі. Цей шлях орієнтований на практику і розглядається як безпосередня підготовка до успішного початку кар'єри. У деяких випадках учні залишаються на підприємстві після закінчення навчання.

5. Вища освіта. Швейцарія має велику кількість закладів вищої освіти, включаючи університети, федеральні інститути технологій, вищі школи прикладних наук та вищі професійні школи. Вища освіта надає можливість отримати академічні ступені, такі як бакалавр, магістр або доктор наук. Вищу освіту здобувають близько 45% випускників шкіл, серед них: дві третини припадає на університетські дипломи, а приблизно одна третина – на вищу професійну кваліфікацію (Зуллігер, 2021).

Однією з особливостей системи освіти в Швейцарії є багатомовність. У країні офіційно визнано чотири мови: німецька, французька, італійська та ретороманська. Залежно від регіону, мова викладання може відрізнитися. У швейцарській системі освіти іноземні мови надзвичайно цінуються. Більшість дітей та молоді вивчають англійську та принаймні другу національну мову. Також варто зазначити, що система освіти в Швейцарії досить гнучка, існують різні шляхи та програми, які відповідають потребам учнів та студентів з різними освітніми цілями та інтересами.

Проблеми освіти Швейцарії вивчаються багатьма науковцями, які спеціалізуються в галузі освіти, психології та соціології. Серед головних установ і дослідницьких груп, які досліджують педагогічну тематику, варто назвати:

1. Швейцарський інститут для дослідження освіти (Schweizerisches Institut für Bildungsforschung). Цей інститут зосереджується на дослідженні професійної освіти та навчання в Швейцарії. Вони

проводять дослідження з питань професійного навчання, розвитку робочої сили та педагогічних методів.

2. Швейцарський центр досліджень у сфері освіти (Schweizerisches Zentrum für Bildungsforschung). Цей центр займається науковими дослідженнями в галузі освіти в Швейцарії. Науковці проводять дослідження з питань освітньої політики, оцінки учнів, викладання та інших аспектів освітнього процесу.

3. Університет Цюриха. Ця престижна університетська установа має декілька факультетів, включаючи факультет педагогіки та психології. Науковці з цього університету вивчають різні аспекти освіти в Швейцарії, включаючи розвиток дитини, навчання та виховання.

4. Інститут дослідження освіти в швейцарських містах (Institut für Bildungsforschung in den Schweizer Städten). Цей інститут спеціалізується на дослідженні освіти в міських середовищах Швейцарії. Вони проводять дослідження з питань шкільної політики, інклюзивної освіти та різних аспектів управління школами.

5. Вища педагогічна школа, Цюріх (Pädagogischen Hochschule, Zürich) здійснює різноманітні напрями досліджень у сфері педагогіки і виховання, зокрема: педагогічні технології; інклюзивна освіта; управління освітою; професійний розвиток вчителів; соціальна педагогіка.

Крім названих інституцій, існує багато інших університетів, дослідницьких центрів та організацій, які здійснюють наукові дослідження в галузі освіти й виховання.

Які ж педагогічні проблеми є актуальними для науковців Швейцарії? Серед ключових проблем – діджиталізація освіти та вплив цього процесу на трансформацію навчальної взаємодії педагога і учня, викладача і студента. Швейцарські вчені, аналізуючи сучасні тенденції цифровізації та наслідки пандемії, зауважують, що педагогічна громадськість має задуматися над питанням: на якому етапі цифровізації знаходиться система освіти, які перспективи цього процесу? Учені зауважують, що «...діджиталізація є проникливим і динамічним явищем. Освіта буде розвиватися лише за умови врахування соціальних наслідків цих цифрових змін». Б. Гетто (B. Getto) наголошує, що пріоритетним фактором трансформації є те, яким чином сучасні інформаційні технології змінюють наше мислення і дії. Педагог переконує, що «важливо усвідомлювати різницю між технічним прогресом і тим специфічним, що відрізняє феномен цифровізації. Комп'ютерні програми, які замінили кишенькові калькулятори, полегшили освітній процес, але принципово його не змінили. Інноваційна педагогічна реальність з'явилася тоді, коли об'єднані в мережу комп'ютери почали застосовуватися педагогами для навчання. Саме тому професійна компетентність педагога, яка відповідає сучасним тенденціям цифровізації, має відбивати всі наслідки цифрових змін, навіть і ті, які безпосередньо не пов'язані з упровадженням в освітню практику сучасних гаджетів. Отже, такі поняття як «творчість» і «співпраця» стають дедалі важливішими» (Keim, 2022).

Попри те, що Швейцарія відома своєю високою якістю освіти і дотриманням професійних стандартів, вчені констатують важливість вирішення питання щодо професійного розвитку вчителів. Науковці виокремлюють такі актуальні аспекти: брак підтримки інновацій (деякі вчителі відчувають складнощі впровадження новітніх педагогічних методик або використання технологій у навчальному процесі, тому вони потребують дидактичної підтримки з цих питань; недостатня доступність навчання з метою підвищення професійної кваліфікації (вчителям іноді може бути складно мати доступ до навчальних курсів або курсів професійного розвитку через обмежений вибір або фінансові проблеми); завищені очікування суспільства (багато вчителів Швейцарії надзвичайно гостро відчувають високі очікування суспільства щодо якості освіти та успішності учнів, що створює високий рівень стресу та надмірну вимогливість до вчителів, які потребують підтримки і зваженості); нестабільність зайнятості (в окремих регіонах Швейцарії може бути конкуренція за робочі місця, особливо в міських районах, що призводить до нестабільності зайнятості вчителів та ускладнює їх професійний розвиток і планування кар'єри); недостатня оплата (інколи вчителі можуть відчувати, що їх оплата не відповідає їхнім зусиллям і кваліфікації). Для вирішення цих проблем на державному рівні впроваджуються політики підтримки вчителів, які включають доступ до навчання та розвитку, фінансову підтримку для участі у професійних програмах, створення стабільних робочих місць та справедливую оплату праці. Також науковці констатують про важливість забезпечення підтримки та менторства для вчителів, що у перспективі допоможе їм впроваджувати нові педагогічні практики (Keim, 2022).

Вивчення та узагальнення практичного досвіду діяльності педагогів Швейцарії також має важливе значення для аналізу сучасного стану розвитку освіти в країні. Педагог Р. Штубер (R. Stuber), яка працює в кантоні Берн (Schule Niederbipp) зауважує, що надзвичайно актуальним є питання організації педагогічної комунікації в полікультурному та багатомовному навчальному середовищі, адже приблизно 25% населення Швейцарії складають іноземці. Під час інтерв'ю Р. Штубер зазначила, що працювати в класі, де є багато емігрантів, може бути викликом з різних причин, але важливо зрозуміти, що це залежить від конкретної ситуації та контексту. Педагог визначає можливі причини,

чому працювати в такому класі може бути складно, серед них: а) мовний бар'єр — діти емігрантів, які тільки починають вивчати мову кантону, можуть мати труднощі зі сприйняттям, розумінням та використанням мови, якою викладається предмет (це може ускладнити зрозуміння дидактичного матеріалу, спілкування з однокласниками та активну участь у заняттях); б) культурна різниця— емігранти з інших країн можуть мати різні культурні норми, цінності та очікування, що може призводити до конфліктів у спілкуванні, несприйняття навчальних методів або підходів до навчання (учителю може знадобитись додатковий час і ресурси, щоб розуміти та врахувати цю різницю); в) соціальна адаптація — діти можуть мати складнощі з соціальною адаптацією до нового середовища, особливо якщо вони ще не мають друзів або сімей в Швейцарії (це може негативно вплинути на їх самопочуття, мотивацію та участь у навчальному процесі); г) різний рівень підготовки — діти емігрантів можуть мати різний рівень освіти та підготовки, що може призвести до розбіжностей у знаннях та навичках (учителю може бути складно забезпечити вивчення матеріалу, який відповідає потребам різних рівнів учнів).

На думку Р. Штубер важливо пам'ятати, що означені виклики можуть бути подолані шляхом налагодження відповідного комунікаційного процесу, використання різноманітних методів навчання, врахування індивідуальних потреб учнів та створення сприятливої атмосфери в класі. Швейцарська викладачка підкреслює, що розуміння та повага до особистості школяра є передумовою ефективного навчання та спілкування в класі, де є багато вихідців з різних країн.

Педагог Н. Борувка (N. Boruvka), яка викладає в інклюзивному освітньому закладі Zentrum für Kinder mit Sinnes-und Körperbeeinträchtigung ZKSK AG (кантон Золотурн), підкреслює значення трудового виховання та продуктивної праці в організації навчально-виховного процесу. Учні з особливими потребами мають можливість отримати необхідні навички та знання, які допоможуть їм успішно інтегруватися до ринку праці в майбутньому. Викладачка зауважує, що учням пропонуються різноманітні програми і проекти, спрямовані на розвиток навичок, які стимулюють їх трудову активність і самостійність на ринку праці, а також передбачають здійснення практичної підготовки, навчання професійним умінням. У ході інтерв'ювання швейцарська викладачка Н. Борувка підкреслила, у навчально-виховному процесі педагоги враховують потреби кожного учня з особливими потребами і надають необхідну підтримку та забезпечують його адаптацію. Це реалізується засобом індивідуальних навчальних планів, додаткової підтримки вчителя або спеціалістів із супроводу. Н. Борувка зазначила, що залежно від можливостей і цілей, співвідношення навчання та практичної роботи може варіюватися: від 80% навчання і 20% продуктивної, суспільно корисної та самообслуговуючої праці (високий когнітивний потенціал особистості) до 20% і 80% відповідно (нижчий когнітивний потенціал особистості). Крім того, у швейцарських закладах інклюзивної освіти важливу роль відіграє партнерство з місцевими підприємствами та організаціями. Це дозволяє учням з особливими потребами отримати реальний досвід роботи та практичні навички в різних галузях праці.

Висновки. Світова економічний поступ доводить, що стратегічним ресурсом інноваційного розвитку суспільства є освіта та наука. Упровадження сучасних технологій, глобалізація, загроза ескалації військових конфліктів, процеси зміни економічних ринків, інтеграція освітніх, соціальних, виробничих і природних систем висувають нові пріоритети реформування освіти України. Важливо при цьому зберігати вітчизняні педагогічні надбання та розвивати прогресивні тенденції європейських систем освіти, такі як децентралізація управління та міцний зв'язок з громадськістю, фундаментальне партнерство з промисловістю, забезпечення широких можливостей для побудови індивідуальної траєкторії навчання; багатомовність освіти та полікультурне виховання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Bekolli U. Education in Switzerland: Here's What You Need To Know. URL: <https://studyinginswitzerland.com/switzerland-education>.

Büeler X., Maag-Merki K. Schulentwicklung in der Schweiz. Pädagogik. 2002. № 5. S. 43–47.

Education - facts and figures. URL: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/bildung-wissenschaft/bildung/bildung---fakten-und-zahlen.html> (дата звернення: 10.4.2023).

Fredriksson U. Holzer T. Strengths and Weaknesses in the Swedish and Swiss Education Systems: A Comparative Analysis Based on PISA Data 2009. URL: https://www.researchgate.net/publication/234633085_Strengths_and_Weaknesses_in_the_Swedish_and_Swiss_Education_Systems_A_Comparative_Analysis_Based_on_PISA_Data (дата звернення: 12.04.2023).

Gretler A. Schweiz. Die Schulsysteme Europas / H. Döbert, W. Hörner, W. Mitter (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider-Verl. Hohengehren, 2004. S. 470–485.

Keim M. Digitaler Wandel findet auch offline statt. Akzente. Das Magazin der Pädagogischen Hochschule Zürich. 2022. № 4. S. 10–18.

Keim M. Wer heute in die Schule kommt. Das Magazin der Pädagogischen Hochschule Zürich. 2023. № 1. S. 9–13.

Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirektoren. EDK. Schule und Bildung in der Schweiz 2020. <https://www.edk.ch/de/bildungssystem/beschreibung> (дата звернення: 12.04.2023).

Zulliger Jü. The Swiss education system in a nutshell (2021). URL: <https://www.newhome.ch/blog/en/emigrating-ch/the-swiss-education-system-in-a-nutshell> (дата звернення: 12.04.2023).

REFERENCES

- Bekolli, U. Education in Switzerland: Here's What You Need To Know. Retrieved from <https://studyinginswitzerland.com/switzerland-education> [in English].
- Büeler, X., Maag-Merki, K. (2002). Schulentwicklung in der Schweiz. *Pädagogik*, 5, 43–47 [in German].
- Education – facts and figures. Retrieved from <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/bildung-wissenschaft/bildung/bildung---fakten-und-zahlen.html> [in English].
- Fredriksson, U., Holzer, T. Strengths and Weaknesses in the Swedish and Swiss Education Systems: A Comparative Analysis Based on PISA Data 2009. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/234633085_Strengths_and_Weaknesses_in_the_Swedish_and_Swiss_Education_Systems_A_Comparative_Analysis_Based_on_PISA_Data [in English].
- Gretler, A. (2004). Schweiz. Die Schulsysteme Europas. H. Döbert, W. Hörner, W. Mitter (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider-Verl. Hohengehren, 470–485 [in German].
- Keim, M. (2022). Digitaler Wandel findet auch offline statt. *Akzente. Das Magazin der Pädagogischen Hochschule Zürich*, 4, 10–18 [in German].
- Keim, M. (2023) Wer heute in die Schule kommt. *Akzente. Das Magazin der Pädagogischen Hochschule Zürich*, 1, 9–13 [in German].
- Konferenz der Kantonalen Erziehungsdirektoren. EDK. Schule und Bildung in der Schweiz 2020. Retrieved from <https://www.edk.ch/de/bildungssystem/beschreibung> [in German].
- Zulliger, Jü. (2021). The Swiss education system in a nutshell. Retrieved from <https://www.newhome.ch/blog/en/emigrating-ch/the-swiss-education-system-in-a-nutshell> [in German].

VASYL FAZAN,
LARYSA SEMENOVSKA,
INNA VAZHENINA

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN SWITZERLAND

Annotation. The article provides an analysis of the current problems of education in Switzerland. Based on the development of normative materials (national and cantonal levels), scientific research by foreign scientists (U. Bekolli, X. Bueler, U. Fredriksson, B. Getto, A. Gretler, T. Holzer, M. Keim, K. Maag-Merki, J. Zulliger) and generalization of the educational activities of practicing teachers (N. Boruvka, K. Kirr, R. Stuber) the Swiss education system is characterized, the latest trends and contradictions in its development are highlighted.

In the course of the general historical and pedagogical discourse, it was emphasized that Switzerland has fundamental pedagogical traditions, which are reflected in the works of J. Pestalozzi (1746-1827), A. Ferrier (1841-1919), J.-Zh. Rousseau (1712-1778), E. Clavius (1837-1906). It has been established that modern education in Switzerland is decentralized and lies within the responsibility of cantons (administrative units), so certain features may exist in different regions of the country. However, the general principles of organizing the education system of the Swiss cantons are similar. Each canton establishes its own educational calendar, curriculum and didactic criteria.

The basic structure of Swiss education includes the following levels: preschool education, primary education, secondary education (lower secondary education and upper secondary education), vocational education, higher education. One of the features of the education system in Switzerland is multilingualism. Four languages are officially recognized in the country: German, French, Italian and Romansh. Depending on the region, the language of instruction may differ. Foreign languages are highly valued in the Swiss education system. Most children and young people learn English and at least a second national language. It is also worth noting that the education system in Switzerland is quite flexible, there are different paths and programs that meet the needs of pupils and students with different educational goals and interests.

It was found that the problems of education in Switzerland are studied by many scientists who specialize in the field of education, psychology and sociology. Among the most urgent problems of Swiss pedagogy, it is appropriate to single out the following aspects: digitalization of education and the impact of this process on the transformation of educational interaction between teacher and student, teacher and student (pedagogical creativity and cooperation in conditions of digitalization); organization of didactic communication in a multicultural and multilingual educational environment (approximately 25% of the population of Switzerland is made up of foreigners); professional development of teachers (lack of support for innovation, inflated expectations of society, instability of employment, etc.); application of labor education and productive work in the educational process; improvement of ties between educational institutions and basic enterprises, etc.

Key words: *Swiss education system, educational institutions, education levels, decentralization, digitalization, multicultural and multilingual learning environment, professional development of teachers.*